

UNIVERSITATEA BABEȘ – BOLYAI
ȘCOALA DOCTORALĂ ECUMENE

TEZĂ DE DOCTORAT

Conducător științific

Prof. dr. Nóda Mózes

Candidat

Hegedűs Enikő

Cluj-Napoca

2023

UNIVERSITATEA BABEȘ – BOLYAI
ȘCOALA DOCTORALĂ ECUMENE

TEZĂ DE DOCTORAT

**Cultul Fecioarei Maria în Transilvania din perspective reprezentărilor cultice
de la Șumuleu Ciuc și Cluj**

Conducător științific:

Prof. dr. Nóda Mózes

Candidat:

Hegedús Enikő

Comisia de îndrumători:

- Acad. dr. Gábor Csilla

- Prof. dr. Zamfir Korinna

- Lect. dr. Illyés Magda

Cluj-Napoca

2023

CUPRINS

Introducere	Error! Bookmark not defined.
1. Context și context al cercetării.....	Error! Bookmark not defined.
1.1. Fundamentarea teoretică	Error! Bookmark not defined.
1.2. Cercetări anterioare ale temei	Error! Bookmark not defined.
1.2.1. Cercetări privind statuia Maicii Domnului de la Șumuleu Ciuc.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.2. Cercetări privind icoana înlăcrimată de la Cluj.....	Error! Bookmark not defined.
1.3. Justificarea necesității acestei cercetări.....	Error! Bookmark not defined.
1.4. Surse și metode	Error! Bookmark not defined.
1.4.1. Surse primare	Error! Bookmark not defined.
1.4.2. Surse secundare.....	Error! Bookmark not defined.
1.4.3. Metode de cercetare	Error! Bookmark not defined.
1.5. Ipoteza de lucru și structura tezei.....	Error! Bookmark not defined.
1.6. Relațiile sociale și ecleziastice în Transilvania în secolele XVI-XVIII.....	Error! Bookmark not defined.
1.6.1. Ascensiunea protestantismului și renașterea catolică.....	Error! Bookmark not defined.
1.6.2. Misiunea franciscană în Transilvania.....	Error! Bookmark not defined.
1.6.3. Misiunea iezuiților în Transilvania	Error! Bookmark not defined.

- 1.6.4. Scimbări politico-sociale la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea **Error! Bookmark not defined.**
2. Despre obiectele devoționale ale Sfintei Fecioarei Maria..... **Error! Bookmark not defined.**
- 2.1. Abordarea teologică a devoțiunii mariane **Error! Bookmark not defined.**
- 2.2. Începuturile cultului icoanei în Biserică – interpretarea icoanei. **Error! Bookmark not defined.**
- 2.3. Icoanele Maicii Domnului – icoanele pictate de Sfântul apostol Luca**Error! Bookmark not defined.**
- 2.4. Icoanele miraculoase..... **Error! Bookmark not defined.**
- 2.5. Altare și statui medievale..... **Error! Bookmark not defined.**
- 2.6. Reprezentările ale Sfintei Fecioare Maria în Transilvania..... **Error! Bookmark not defined.**
- 2.6.1. Arta altarelor medievale și reprezentările ale Maicii Domnului**Error! Bookmark not defined.**
- 2.6.2. Arta altarelor baroce și reprezentări ale Maicii Domnului... **Error! Bookmark not defined.**
- 2.6.3. Reprezentări moderne și contemporane ale Sfintei Fecioara Maria**Error! Bookmark not defined.**
3. Statuia Maicii Domnului Ajutătoare de la Șumuleu Ciuc..... **Error! Bookmark not defined.**
- 3.1. Observații de istoria artei **Error! Bookmark not defined.**
- 3.2. Imaginea *Femeii îmbrăcată în soare* **Error! Bookmark not defined.**
- 3.3. Originea statuii de la Șumuleu Ciuc **Error! Bookmark not defined.**
- 3.4. Anchete și recunoaștere ecleziastice **Error! Bookmark not defined.**
- 3.5. Rolul franciscanilor din Șumuleu Ciuc în răspândirea venerării statuii miraculoase **Error! Bookmark not defined.**

- 3.6. Cultul statuii miraculoase în devoțiunea populară..... **Error! Bookmark not defined.**
- 3.7. Obiecte devoționale legate de statuia miraculoasă..... **Error! Bookmark not defined.**
4. Icoanele înlăcrimate de la Cluj și Nicula **Error! Bookmark not defined.**
- 4.1. Observații de istoria artei **Error! Bookmark not defined.**
- 4.2. Icoana *Hodégétria*..... **Error! Bookmark not defined.**
- 4.3. Originea celor două icoane **Error! Bookmark not defined.**
- 4.4. Anchete și recunoaștere ecleziastice **Error! Bookmark not defined.**
- 4.5. Rolul iezuiților din Cluj în răspândirea venerării icoanei înlăcrimate**Error! Bookmark not defined.**
- 4.6. Cultul icoanei de la Cluj..... **Error! Bookmark not defined.**
- 4.7. Obiecte devoționale legate de icoana miraculoasă..... **Error! Bookmark not defined.**
5. Analiza comparativă a reprezentărilor cultice ale Sfintei Fecioara Maria de la Cluj și Șumuleu...**Error! Bookmark not defined.**
6. Concluzii..... **Error! Bookmark not defined.**
7. Cataloage..... **Error! Bookmark not defined.**
- 7.1. [Cat. I] Catalogul I– Statuia Maicii Domului de la Șumuleu Ciuc și reprezentările legate de statuia miraculoasă în Arhidieceza Romano-Catolică de Alba Iulia..... **Error! Bookmark not defined.**
- 7.2. [Cat. II] – Catalogul II – Icoana înlăcrimată de la Cluj și reprezentările legate de icoana miraculoasă în Arhidieceza Romano-Catolică de Alba Iulia..... **Error! Bookmark not defined.**

8. Bibliografie **Error! Bookmark not defined.**

9. Anexe **Error! Bookmark not defined.**

REZUMAT

În Transilvania, cultul continuu al Fecioarei Maria este demonstrat de faptul că nu există nici o biserică romano-catolică din Arhidieceza de Alba Iulia care să nu aibă cel puțin o reprezentare a Maicii Domnului. Printre acestea, imaginile miraculoase ale Fecioarei Maria sunt, de asemenea, foarte numeroase.

Lucrarea lui Elek Jordanszky, canonic de Bratislava, care rezumă istoria sanctualelor din Ungaria, publicată la Bratislava în 1836, “Scurtă decriere a imaginilor miraculoase ale Fecioarei Maria din Ungaria și a părților care aparțin acesteia” (*Magyar Országban, s’ az ahoz tartozó részeken lévő Boldogságos Szűz Mária kegyelem’ képeinek rövid leírása*), menționează două sanctuare din Transilvania: sanctuarul Fecioarei Ajutătoare de la Șumuleu Ciuc și cel al icoanei Fecioarei Înlăcrimate din Cluj. Recunoașterea ecleziastică a caracterului miraculos al celor două imagini aparține Contelui Ignatius Batthyány, episcop al Transilvaniei, în septembrie 1798.

Deși cele două imagini (icoană/sculptură) nu au caracteristici iconografice asemănătoare, deoarece aparțin unor tipuri diferite de obiecte de cult, ceea ce înseamnă că au fost create cu tehnici diferite, în secole diferite și contexte istorice diferite, este totuși posibil să le prezentăm împreună.

Statuia Fecioarei din Șumuleu Ciuc, realizată în primul sfert al secolului al XVI-lea, în stil gotic târziu – renașcentist timpuriu, este o reprezentare a *Femeii îmbrăcate în soare* (*Mulier amicta sole*). Sulptată în lemn de arțar, pictată și aurită, statuia (cu 210 cm înălțime, 253 cm cu cornișa de lemn) a aparținut unui altar poliptic cu aripi. Structura și originea altarului medieval sunt necunoscute. Statuia Maicii Domnului de la Șumuleu este menționată în surse scrise din a doua jumătate a secolului al XVII-lea. De atunci, prezența statuii Fecioarei Maria la Șumuleu a fost asociată cu o serie de miracole, care au fost înregistrate și transmise de călugării franciscani timp de aproximativ patru secole. Pe lângă analiza statuii din punctul de vedere al istoriei artei și prezentarea caracteristicilor iconografice ale *Femeii îmbrăcate în soare*, m-am ocupat și de analiza obiectelor liturgice aferente.

Icoana miraculoasă de la Cluj este o reprezentare de tip *Hodegetria* a Maicii Domnului. O imagine similară, pictată în 1681 de meșterul Luca din Iclod, a fost văzută plângând în 1699 în biserica unită din Nicula. După aceea, originea icoanei a fost interpretată diferit. Din cronicile scrise de iezuiții din Cluj aflăm că icoana înlăcrimată a fost adusă la Cluj în urma anchetei privind veridicitatea miracolului și cu permisiunea cardinalului Leopold Kollonics. Această icoană a fost așezată pe altarul principal al bisericii universitare. Cu toate acestea, nu se poate spune cu certitudine că a fost pictată de meșterul Luca și că icoana din Cluj ar fi cea care a lăcrimat în biserica de la Nicula. Icoana Maicii Domnului din biserica de la Nicula seamănă mai mult cu celelalte icoane pictate de Luca din Iclod (icoanele de la Ilișua și de la Mănăstirea din Strâmba).

Icoana Maicii Domnului de la Nicula, creată în a doua jumătate a secolului al XVII-lea (1681), și versiunea sa de la Cluj – indiferent care dintre ele a lăcrimat inițial – au devenit simboluri ale cultului Maicii Domnului în Transilvania și au oferit posibilitatea de legătură interconfesională. Aspectele confesionale ale icoanei înlăcrimate au fost discutate mai detaliat, împreună cu muzeograful Ana Dumitran, în anul 2011. În cadrul tezei de doctorat, am examinat versiunea clujeană a icoanei înlăcrimate și copiile sale din bisericile romano-catolice din Transilvania.

Statuia *Maicii Domnului din Șumuleu* și icoana *Fecioarei înlăcrimate din Cluj*, cu versiunile lor, ne relevă dezvoltarea cultului Fecioarei Maria în Transilvania. De aceea, am considerat că este importantă analizarea paralelă a celor două imagini miraculoase transilvănene.

Am folosit datele relevante ale obiectelor liturgice pe baza Registrului inventar de obiecte liturgice al Arhidiecezei Romano-Catolice de Alba Iulia, cu acordul Arhiepiscopiei. Datele detaliate ale statuii și icoanei miraculoase și ale versiunilor lor le-am prezentat în anexele tezei. Prin urmare, am putut contribui la extinderea materialului cunoscut, am oferit mai multe informații despre copiile cunoscute și, în unele cazuri, am clarificat datarea imaginilor prezentate. Mulțimea obiectelor (aproximativ 138 de copii de imagini și 672 de obiecte votive) oferă oportunități pentru studiul răspândirii imaginilor cultice în Transilvania.

Caracterul cultic a obiectelor a făcut necesară cunoașterea tradiției ecleziastice (orientală și latină) privind venerarea imaginilor (icoanelor și imaginilor sfinților) și a învățaturii Bisericii privind venerarea Maicii Domnului. Abordările teologice ale devoțiunii mariane stabilesc rolul Fecioarei Maria, care se reflectă în credință, liturghii și devoțiuni. Pe de altă parte, interpretările teologice evidențiază înțelegerea diferită a rolului Maicii Domnului în Bisericile Răsăriteană și Apuseană. Dacă îmbinăm aceste învățături mariologice cu tradițiile ecleziastice privind venerarea icoanelor – originile cultului icoanelor în Biserică, interpretarea icoanelor de către Biserica Orientală și învățătura Bisericii Latine privind venerarea imaginilor sfinților – rezultă un context ecleziastic și teologic foarte divers. Reprezentările Fecioarei Maria din Transilvania arată specificul artei din Bazinul Carpatic și Europa Centrală din perioadele medievală și barocă.

Însă reperele nu pot fi separate de istoria regiunii. De aceea, am considerat important să analizez evenimentele istorice care au avut loc în Transilvania în secolele XVI-XVIII, precum și dezvoltarea relațiilor sociale și ecleziastice. În lumina ascensiunii protestantismului în Transilvania și a renașterii catolice, este mai ușor de înțeles de ce aceste obiecte au rămas în bisericile catolice transilvănene într-o asemenea cantitate și calitate. În ceea ce privește imaginile Sfântei Fecioare, nu am putut ignora rolul franciscanilor și iezuiților. Misiunile Ordinilor franciscan și iezuit din Transilvania în secolele XVII și XVIII au contribuit în mare măsură la renașterea venerării Fecioarei Maria în epoca modernă și consolidarea celor două sanctuare mariane de la șumuleu și Cluj.

Prezentarea subiectului urmează o tratare interdisciplinară, implicând domeniile artei sacre și teologiei ecleziastice, precum și cercetări relevante în domeniul etnografiei religioase, al literaturii și al istoriei bisericii. Datele pot fi folositoare pentru continuarea observațiilor, a analizelor stilistice, iconografice, istorico-ecleziastice sau liturgice.

Valoarea tezei constă în analizarea ambelor imagini cultice ale Fecioarei Maria și a obiectelor aferente lor, aflate în bisericile romano-catolice transilvănene.

Ipotezele formulate pot fi susținute de un studiu paralel și comparativ al celor două imagini (icoană/sculptură).

Ipoteza 1: Se poate demonstra rolul de mediere al imaginilor miraculoase în Transilvania în secolele XVIII-XIX. În cazul celor două imagini (icoană/sculptură) proeminente, rolul de mediere al imaginilor miraculoase se afirmă prin intermediul experiențelor (povestiri, întâlniri, rugăciuni, ofrande etc.) asociate cu acestea, indiferent de tipul de reprezentare artistică.

Rolul de mediere al celor două imagini miraculoase transilvănene semnificative ale Fecioarei Maria nu se limitează la secolele XVIII-XIX, deoarece originea acestor imagini ne conduce în secole precedente. Statuia Maicii Domnului de la Șumuleu-Ciuc are o vechime de 500 de ani, datând din primele decenii ale secolului al XVI-lea. Statuia a devenit importantă în Șumuleu-Ciuc începând cu a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

Rolul de mediere al statuii Maicii Domnului din Șumuleu-Ciuc se reflectă în mod clar, atât în cronicile francicane, cât și în memoria comunității și în manifestările religioase populare (prin procesiuni, devoțiuni private, oferirea ofrandelor și alte forme de venerare) care se practică și astăzi, după aproape o jumătate de mileniu.

Mărturiile înregistrate în secolul al XVIII-lea indică faptul că statuia Maicii Domnului de la Șumuleu-Ciuc era venerată și că acolo mulți credincioși care se rugau au experimentat miracole. Recunoașterea ecleziastică în 1798 de către episcopul Conte Ignatius Batthyány a confirmat experiența și tradiția religioasă deja existentă. În secolul al XIX-lea, demolarea bisericii medievale a fost rezultatul necesității de a oferi mai mult spațiu pentru pelerini, deoarece vechea biserică devenise neîncăpătoare. Altarul principal al sanctuarului actual, construit la mijlocul secolului al XIX-lea, a fost realizat în așa fel încât statuia miraculoasă a Fecioarei Maria să poată fi așezată în cel mai proeminent loc din biserică, în centrul sanctuarului, cu posibilitatea ca credincioșii să poată să se apropie și să o atingă. Rolul de mediere al statuii este relevat de numărul mare de ofrande, majoritatea dintre acestea fiind vizibile pe ambele părți ale statuii. În Arhiepiscopia de Alba Iulia, Șumuleu-Ciuc are cel mai mare număr de obiecte votive.

Istoria icoanei înlăcrimate de la Cluj a început la sfârșitul secolului al XVII-lea, când icoana a lăcrimat (1699), după care cultul s-a răspândit mai ales în secolul al XVIII-lea. Mulți dintre nobili au donat ofrande și obiecte votive Icoanei Miraculoase. În semn de devoțiune, au fost realizate și copii ale icoanei. Majoritatea locurilor în care se găsesc astăzi copii ale icoanei înlăcrimate din Cluj au fost cândva moșii nobiliare catolice sau au avut preoți parohi care au absolvit academia iezuiților de la Cluj. Cultul înfloritor al icoanei înlăcrimate din Cluj din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea a fost întrerupt de schimbările sociale și eclesiastice nefavorabile de la mijlocul secolului al XX-lea.

În tratarea și discutarea imaginilor cultice trebuie să ținem seama de faptul că aceste reprezentări ale Sfintei Fecioarei Maria, pe lângă valoarea lor artistică, au și o valoare ideologică, care datează de secole.

Printre obiectele liturgice amplasate în biserici și imaginile sfinților pentru devoțiune privată, imaginile miraculoase au o importanță distinctă. Credincioșii sunt conștienți de rolul de mediere al icoanelor/imaginilor miraculoase și transmit această experiență urmașilor. Poveștile, legendele despre efectele miraculoase ale acestor icoane supraviețuiesc timp de secole, iar istoria originii este legată tot de un eveniment miraculos. Acestea au atras pelerini și au contribuit ca sanctuarele lor să devină locuri de cult. Aceste procese le vedem și în cazul celor două imagini (icoană/statuie) transilvănene, iar copiile imaginilor ne relevă atractivitatea sanctuarelor mariane.

Rolul de mediere al statuii de la Șumuleu este indicat de numărul semnificativ de copii, reprezentări ale Maicii Domnului care pot fi asociate cu statuia și pe care le-am prezentat pe parcursul lucrării. Majoritatea imaginilor din secolele XVIII-XX ale Maicii Domnului asociate cu statuia de la Șumuleu-Ciuc se află în Ținutul Secuiesc. Acest lucru evidențiază faptul că spațiul comunității, precum și zona accesibilă, erau mai limitate în trecut. Cu toate acestea, din afara Ținutului Secuiesc, la Șumuleu-Ciuc veneau în fiecare an și pelerini catolici din Moldova, care aveau legătură cu sanctuarul prin misiunile franciscane. În zilele noastre, datorită cadrului religios și ecleziastic și a factorilor socio-culturali, pelerinii vin și din regiuni mai îndepărtate. Toate acestea demonstrează că venerarea Sfintei Fecioare de la

Șumuleu Ciuc a evoluat într-un mod similar cu cea a altor sanctuare mariane europene și din Bazinul Carpatic. Remarcabile sunt și acele versiuni ale statuii Maicii Domnului care au devenit imagini miraculoase în propriul lor mediu. Nevoia de a copia statuia miraculoasă este încă vie și astăzi, existând nemumărate copii în circulație. Deși aceste reproduceri nu pot fi apreciate din punct de vedere artistic, putem să declarăm că orice reprezentare a Sfintei Fecioare Maria poate avea un rol de mediere. Imaginile cultice pot îndeplini rolul pe care teologia icoanelor îl atribuie deja în primele secole ale creștinismului, acela de mediere între lumea pământească vizibilă, persoanele umane și lumea invizibilă, divină, a sfinților.

În Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia, cele mai multe donații au fost făcute pentru statuia Sfintei Fecioare din Șumuleu și pentru icoana Fecioarei înlăcrimate din Cluj. Multe obiecte votive se află și în colecția bisericii Sfintei Treimi (universitară) din Cluj-Napoca. De asemenea, au fost realizate multe copii ale icoanei miraculoase din Cluj, mai ales în secolul al XVIII-lea. Multe dintre versiunile imaginii făcătoare de minuni din Cluj au devenit icoane venerabile în propriul lor mediu. Caracterul de mediator al icoanei Sfintei Fecioare din Cluj constă în teologia icoanelor, chiar dacă, astăzi, relativ puțini oameni vizitează acest santuar.

Ipoteza 2: călugării au contribuit semnificativ la promovarea imaginilor miraculoase și la crearea sanctuarelor mariane în Transilvania. Misiunile ordinului franciscan și iezuit din Transilvania în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea au fost susținute și de familiile nobile catolice. În activitatea misionară catolică din Transilvania și în păstrarea identității catolice și maghiare, imaginile miraculoase au jucat un rol esențial.

Prin istoria ambelor imagini miraculoase și a versiunilor acestora, poate fi perceput procesul de evoluție a cultului și sanctuarelor mariane. În acest proces, se poate înțelege influența condițiilor, proceselor sociale și ecleziastice din Transilvania de la mijlocul secolului al XVI-lea până în prezent. Pe parcursul interpretării, am subliniat contribuția semnificativă a călugărilor franciscani și iezuiți la dezvoltarea cultului Sfintei Fecioare Maria.

La Șumuleu, încă de pe vremea lui Joannes Kajoni, cronicarii franciscani au interpretat originea statuii miraculoase, au înregistrat miracolele, incluzând rugăciunile și donațiile. Printre donatori, și la Șumuleu Ciuc, s-au numărat mai multe familii nobile catolice. În Șumuleu, în secolul al XVII-lea, donațiile au fost făcute în principal de membrii familiilor

Apor, Kalnoki, Mikes, Haller, Csaki, Banfi, Mikola, Petki, Torma și Cserei. Procesele ecleziatice din secolul al XVIII-lea, legate de demonstrarea caracterului miraculos al statuii, au contribuit la înregistrarea mărturiilor de vindecare de boli. Numărul însemnat de ofrande vizibile lângă altar subliniază, de asemenea, experiența miracolelor.

La Cluj, iezuiții au construit în mod conștient cultul icoanei înlăcrimate, l-au inclus în predici, au scris și publicat istoria icoanei și au comandat gravuri. Este probabil ca versiunile pictate, mai ales după gravuri, să fi fost comandate tot de iezuiți sau de preoți și de nobili catolici care au studiat la Colegiul și Academia iezuită din Cluj.

În răspândirea cultului icoanei miraculoase din Cluj este important rolul guvernatorului Conte Sigismund Kornis și al familiei sale, precum și al familiilor nobile Apor, Haller, Josika, Szentkereszty. Pe lângă donații, aceștia au contribuit la realizarea de versiuni ale icoanei Fecioarei înlăcrimate de la Cluj, astfel devenind cunoscută în întreaga Transilvanie în secolul al XVIII-lea. În unele lăcașuri de cult, versiunile icoanei au devenit ele însele imagini de cult, după cum arată obiectele votive legate de imaginile Sfintei Fecioare Maria.

Venerarea celor două imagini ale Sfintei Fecioare din Transilvania s-a dezvoltat într-un mod similar în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea și chiar în prima jumătate a secolului al XX-lea. Cu toate acestea, în perioada comunistă, doar un singur părinte al ordinului piarist a rămas la Cluj pentru a sluji biserica universitară. Deși mănăstirea din Șumuleu Ciuc a fost, de asemenea, confiscată, doar unuia sau la cel mult doi franciscani permițându-li-se să continue activitatea pastorală în sanctuarul marian, credincioșii nu s-au îndepărtat de sanctuar, în ciuda interdicțiilor și a altor măsuri de descurajare și restricții. În anii 1950-1980, credincioșii au venit la Șumuleu Ciuc, în Ținutul Secuiesc, chiar și din Moldova. Începând cu anii 1990 a crescut numărul celor care vin la Sărbătoarea de hram din Sâmbăta Rusaliilor, care a fost reactivată de franciscani. Sutele de mii de pelerini vin acum nu numai din Ținutul Secuiesc, ci și din regiuni mai îndepărtate.

În anul 1899, la cea de a două suta aniversarea a lăcrimării icoanei făcătoare de minuni la Nicula, contele Gusztav Karoly Majlath, episcop al Transilvaniei, a pus sub patronajul

Maicii Domnului de la Cluj eparhia și locuitorii. Cu toate acestea, doar sursele arhiviste stau mărturie despre acest eveniment semnificativ. În zilele noastre biserica mănăstirii ortodoxe cu icoana înlăcrimată din Nicula este vizitată de sute de mii de credincioși, mai ales de sărbătoarea de hram a Adormirii Maicii Domnului.

În ultimele trei decenii, venerarea imaginilor de cult ale Sfintei Fecioare Maria arată tendința de reînnoire și revitalizare, odată cu slujba pastorală și celebrarea sacramentelor oferite pentru credincioși. Dar acest subiect depășește tema lucrării.

Ipooteza 3: aceste reprezentări ale Sfintei Fecioare Maria exprimă arta și spiritualitatea unei anumite perioade. Noi interpretări se adaugă reprezentărilor acumulate de-a lungul secolelor.

Pe baza studiilor de istorie a artei și a observațiilor restauratorilor referitoare la statuia Maicii Domnului de la Șumuleu, cercetătorii sunt de părere că aceasta a fost realizată în Transilvania în primul sfert al secolului al XVI-lea. Alte piese de altar poliptice din această perioadă, rămase în Transilvania, arată că statuia miraculoasă se încadrează în stilul artei de altar din Evul mediu târziu – Renaștere timpurie și poartă caracteristicile specifice stilistic și iconografic ale perioadei, și anume pe cele ale tipului de reprezentare *Femeia îmbrăcată în soare*.

De asemenea, obiectele legate de statuia Fecioarei Maria din Șumuleu se încadrează, din punct de vedere stilistic, în principalele tendințe artistice ale perioadei, urmând stilul de reprezentare tipic secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea. O trăsătură caracteristică a copiilor este faptul că acestea modifică anumite elemente sau utilizarea culorilor tradiționale, adaptându-le la nevoile perioadei recente. Prin urmare, au fost create noi reprezentări ale Sfintei Fecioare care combină mai multe tipuri de imagini (*Femeia îmbrăcată în soare*, *Neprăhanita Zămislire* sau *Inima neprihănită a Mariei*).

Numeroase gravuri și picturi pe pânză, precum și basoreliefuli sculptate în piatră au fost realizate după icoana Fecioarei înlăcrimate din Cluj. Reproduserile se bazează în mare măsură pe gravurile din secolul al XVIII-lea.

Excepție fac două sculpturi *ronde bosse* (o statuie cu imagine integrală și un bust) în care reprezentarea apare în formă tridimensională. Reliefurile cioplite din piatră erau inițial amplasate în afara lăcașelor de cult, pe fațadele exterioare ale clădirilor (castele nobiliare, case parohiale și case ale armenilor), și li se atribuia un rol de protecție.

Compararea celor două icoane miraculoase transilvănene completează cunoștințele despre fenomenele și caracteristicile transilvănene ale cultului Sfintei Fecioare Maria. Cercetarea interdisciplinară a temei comășetează rezultatele cercetărilor anterioare și poate contribui la înțelegerea mai detaliată a cultului Sfintei Fecioare Maria în Transilvania.